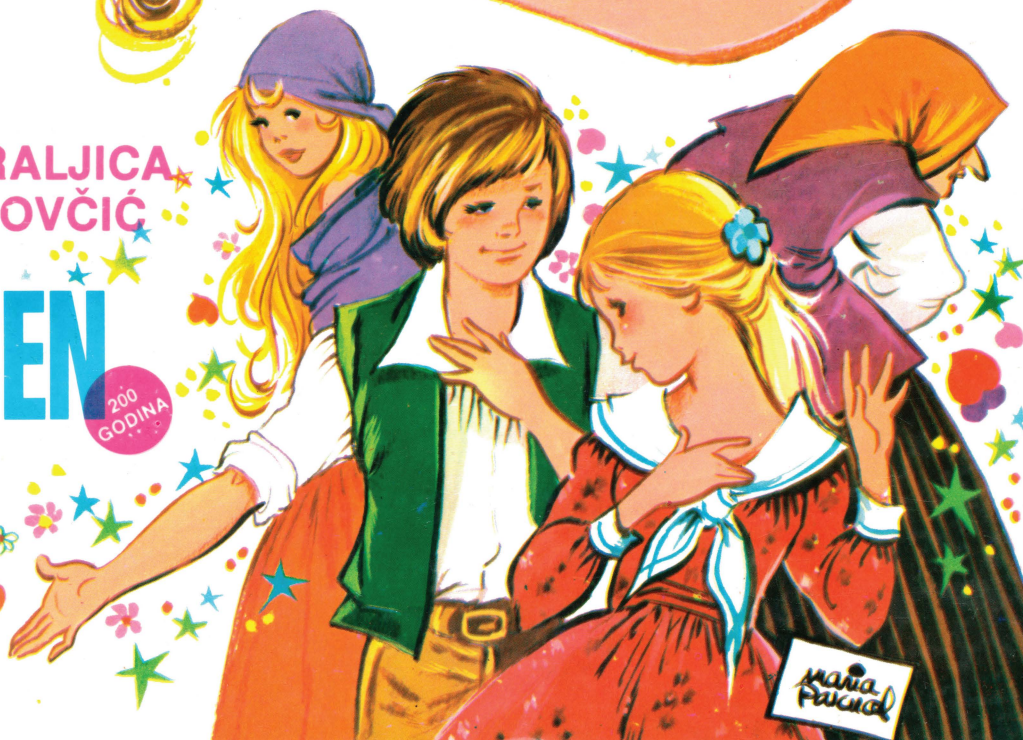

SNJEŽNA KRALJICA
SREBRNI NOVČIĆ

ANDERSEN

200
GODINA

biblioteka dragulj

ANDERSENOVE BAJKE

Knjiga 8

SNJEŽNA KRALJICA
SREBRNI NOVČIĆ

Ilustracije: Maria Pascual

Izdavači

NIŠRO »OSLOBOĐENJE«
OOUR Izdavačka djelatnost
Sarajevo, Džemala Bijedića 185 – Izvršni izdavač

Za izdavača: Srboljub Petronijević
Glavni i odgovorni urednik: Miroslav Prstojević

ITRO »AUGUST CESAREC«
OOUR Izdavačka djelatnost
Zagreb, Prilaz JA 57

Za izdavača: Dragan Milković
Glavni urednik: Zdravko Židovec

Prijevod: Budislava Šćekić

Recenzenti: Jakov Jurišić, Lepa Špoljarić

© Copyright by Keystone

Naklada: 15.000

Prvo izdanje 1987.

Tisak: NIŠRO »Oslobođenje«
OOUR Štamparska djelatnost

Na osnovu mišljenja Republičkog komiteta za obrazovanje, nauku, kulturu i fizičku kulturu SRBiH, br. 02-413-135/86 od 25.4.1986. godine, redni broj 142 priloga 1, oslobođeno plaćanja poreza na promet

YU ISBN 86-319-0058-3
86-319-0066-4

SNJEŽNA KRALJICA

Bajka u sedam priča

Prva priča

Slomljeno zrcalo

Jednoga dana, htijući se zabaviti, jedan je nestašni đavolak napravio neobično zrcalo: moglo je smanjivati sve dobre i lijepe stvari koje se u njemu gledaju, sve dok ne nestanu, a jednako tako naglasiti sve što je ružno i neprijatno, tako da je izgledalo još ružnije. Čak su i misli u tom zrcalu bile izobličene.

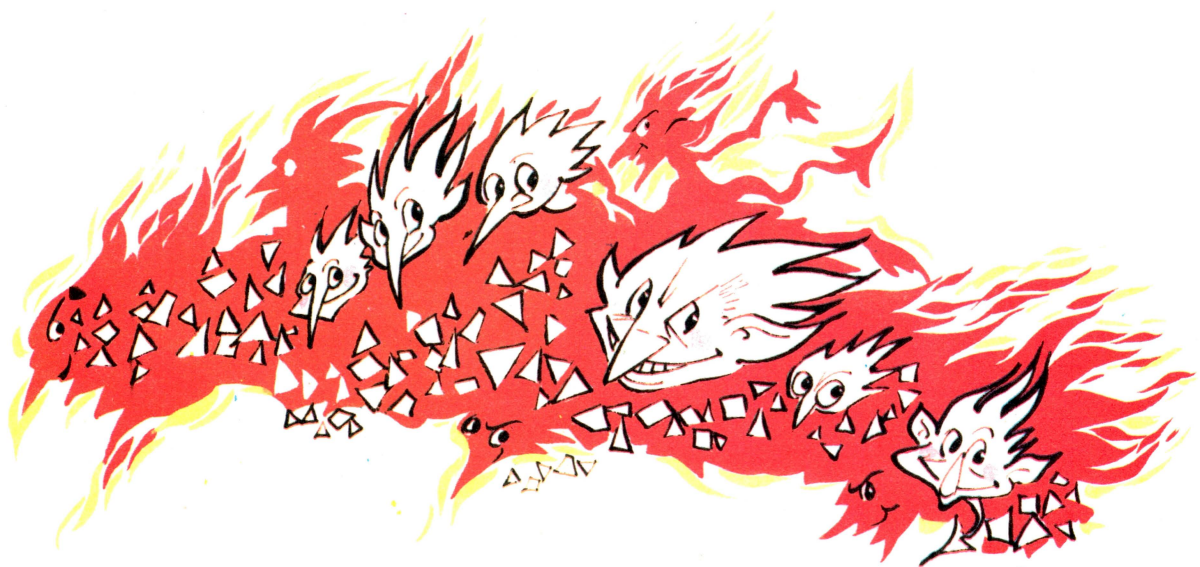
Đavolak je vodio i jednu školu i svi koji su u nju išli govorili su da se dogodilo čudo, jer se, najzad, svijet mogao vidjeti takav kakav jest i moglo je da se upozna pravo lice ljudi. Tako su išli noseći zrcalo s jednoga kraja na drugi sve dok nisu postali iskrivljeni sve zemlje i svi ljudi, koji su se vidjeli u njemu.

Jednoga dana, dok su tako trčali po svijetu, zrcalo im isklizne iz ruku i razbi se u tisuće komadića, od kojih su neki bili poput zrnca prašine, te su upadali ljudima u oči.

Svaki komadić zrcala, međutim, bijaše sačuvao sve osobine velikoga zrcala pa je nesreća bila tim veća: najveći komadi su zamijenili okna na prozorima, a oni manji stakla na naočalima, pa je bilo grozno gledati kroz njih. Cio svijet je izgledao ružan i zao!

Ali, najstrašnije je bilo to što nekim ljudima komadići zrcala bijahu stigli do srca, pa im se ono pretvorilo u komad leda.

Da pogledamo što se dogodilo s nekim komadićima koji su u zraku.

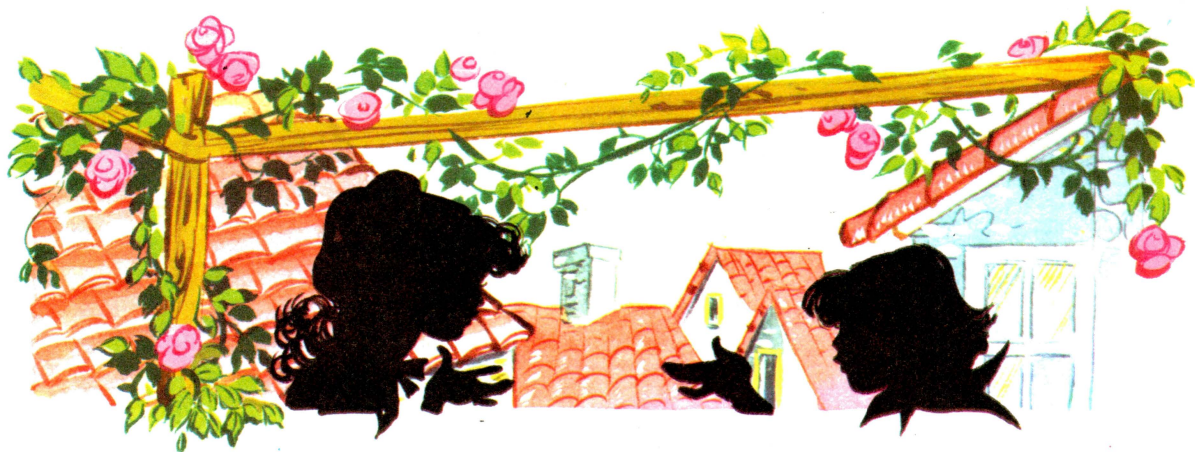

Druga priča

Dječak i djevojčica

U jednome velikom gradu, gdje je živjelo mnogo ljudi i nije bilo dovoljno prostora da bi svatko imao svoje dvorište, živjelo je dvoje sirote djece. Nisu bila braća, ali se bijahu voljela kao da jesu. Rado su pripovijedali o svemu i svačemu i mnogo su vremena provodili zajedno. Njihove obitelji živjele su u potkrovljima koja bijahu jedno preko puta drugog, s prozorima što su gledali na isti krov, a kuće se skoro bijahu dodirivale na njegovu najdužem dijelu. Trebalo je samo pre-

skočiti oluk duž nadstrešnice da se s jednoga prozora prijeđe na drugi.

Baš tamo, ponad oluka, obje obitelji bijahu postavile drvene sanduke sa zasađenim povrćem i jednim malim ružičnjakom, te se činilo da imaju divan vrt.

Dječak Kaj i djevojčica Gerda voljeli su da se sastaju na tome mjestu. Tu su pripovijedali i igrali se uz prijatan miris ruža. Ali, djeca su tako mogla da uživaju samo ljeti, jer je krov zimi bio pokriven snijegom, a stakla na prozorima bijahu išarana injem. Zimi su djeca, da bi se sastala, morala da siđu niz mnogo stepenica i da prijeđu ulicu punu snijega.

— Pogledajte! To su bijele pčele — govorila je baka, dok su oni promatrali kako snijeg pada.

— A imaju li kraljicu? — upita dječak.

— Naravno! — odgovori baka. — Ona je veća od svih i leti posred najgušće grupe. Nikada ne padne na zemlju, ali u zimskim noćima voli da prođe ulicama i da zaviri kroz prozore. Tada se stakla zalede.

— A može li Snježna kraljica ući u kuće? — upita Gerda.

— Katkad — odgovori baka.

Te noći, prije nego je mali Kaj legao u postelju, popeo se na stolicu pored prozora i radoznalo pogledao van: snježne pahuljice gusto su padale, a najveća stade na ivicu sanduka za cvijeće. Rasla je i rasla sve više te se najposlije pretvori u lijepu djevojku s bijelim i sjajnim velom, od milijun zvjezdica. Djevojka bijaše od zasljepljujuće blistava leda, ali, živa i pokretna. Mahnu Kaj, a dječak se uplaši i skoči sa stolice.

Sutradan bijaše vrlo hladno.

Onda sinu sunce i, najzad, stiže proljeće; cvijeće je počelo da raste, ptice su zapjevale, prozori potkrovlja se otvorili, a djeca su opet mogla da se sastaju i igraju do mile volje. Ruže u malome vrtu procvjetale su i bijahu tog proljeća, kao i uvijek vrlo lijepe.

Kaj i Gerda sjedili su ispod ruže i gledali album sa sličicama životinja i ptica, kada dječak iznenada uzviknu:

— Nešto mi je upalo u oko. Jao, nešto me ubolo u srce!

Gerda je pogledala u dječakovo oko, ali ništa nije vidjela.

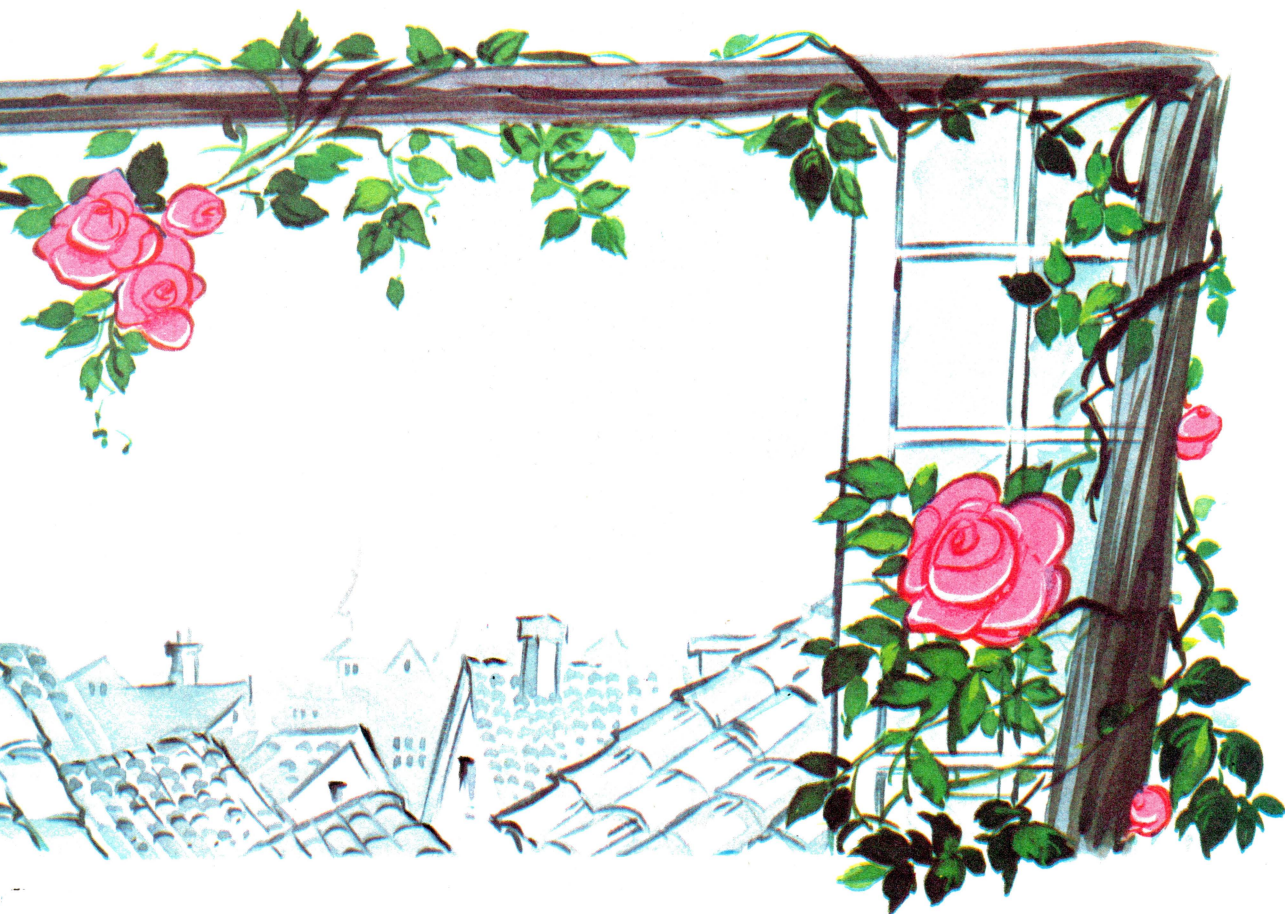

— Mislim da je već izašlo — reče.

Ali, ne bijaše izašlo! U Kajevo oko upao je komadić đavolova zrcala i stigao mu do srca. Dječak je odmah drugačije vidio sve oko sebe, pa i stvari koje su mu se do tada činile lijepima.

— Oh, pogledaj onu ružu! — uzviknu. — Puna je crva. A ona druga je zakržljala! Te ruže su užasno ružne, a ovi sanduci nisu vrt.

Kaj ustade. Pokida ruže, nogom udari o sanduk i istrese grumen zemlje.

Mala Gerda ga je gledala, ne shvaćajući što se dogodilo s njezinim drugom.

Potom, kada je htjela da nastavi gledati album, Kaj reče da su to gluposti za posve malu djecu. Gerda poče neutješno da plače.

— Zašto plačeš? — upita Kaj. — Ružna si. — I ode preko svoga prozora, ostavljajući svoju drugaricu samu.

Od toga dana, Kaj se bijaše promijenio: nije to više bio onaj jednostavan i mio dječak od ranije, niti Gerdin pravi drug za igru. Postao je uobražen i zabavljao se kritizirajući druge i rugajući se manama koje je pronalazio kod ljudi. Nije više onako rado slušao bakine priče, a i njoj se rugao. A sve se dogodilo zbog onoga komadića stakla koje mu se bijaše zabolo u srce.

Jednoga dana kada je snijeg jako padao, Kaj se zabavljao promatrajući snježne pahuljice hvatajući ih na komad tkanine.

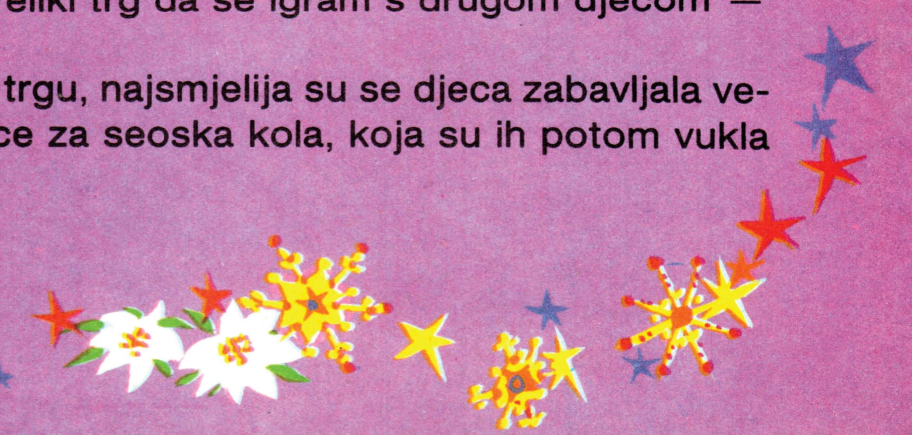
— Pogledaj, Gerda, kako je lijepo! — reče djevojčici.

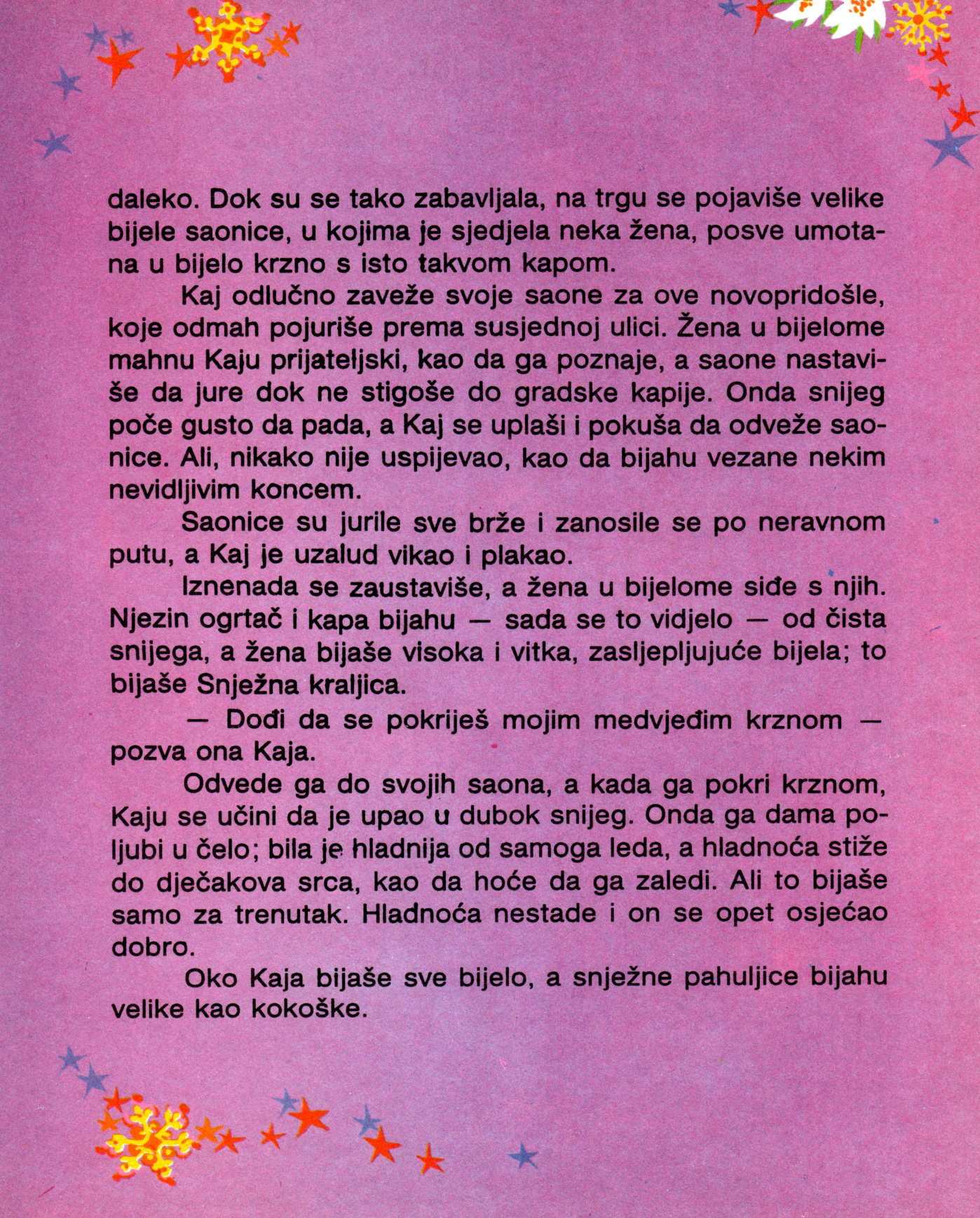
— Pahuljice imaju lijepe kristale! Cvijetu nalikuju, čak su i savršenije. Nemaju nikakav nedostatak!

Onda Kaj stavi debele rukavice i iziđe, sa saonicama na leđima.

— Idem na Veliki trg da se igram s drugom djecom — doviknu Gerdi.

Na Velikome trgu, najsmjelija su se djeca zabavljala vezujući svoje saonice za seoska kola, koja su ih potom vukla

A decorative border at the top of the page features a series of stars in blue, orange, and yellow, interspersed with stylized white and yellow flowers. The background of the page is a solid light pink color.

daleko. Dok su se tako zabavljala, na trgu se pojaviše velike bijele saonice, u kojima je sjedjela neka žena, posve umotana u bijelo krzno s isto takvom kapom.

Kaj odlučno zaveže svoje saone za ove novopridošle, koje odmah pojuriše prema susjednoj ulici. Žena u bijelome mahnu Kaju prijateljski, kao da ga poznaje, a saone nastaviše da jure dok ne stigoše do gradske kapije. Onda snijeg poče gusto da pada, a Kaj se uplaši i pokuša da odveže saonice. Ali, nikako nije uspijevao, kao da bijahu vezane nekim nevidljivim koncem.

Saonice su jurile sve brže i zanosile se po neravnom putu, a Kaj je uzalud vikao i plakao.

Iznenada se zaustaviše, a žena u bijelome side s njih. Njezin ogrtač i kapa bijahu — sada se to vidjelo — od čista snijega, a žena bijaše visoka i vitka, zaslijepljujuće bijela; to bijaše Snježna kraljica.

— Dođi da se pokriješ mojim medvjedim krznom — pozva ona Kaja.

Odvede ga do svojih saona, a kada ga pokri krznom, Kaju se učini da je upao u dubok snijeg. Onda ga dama poljubi u čelo; bila je hladnija od samoga leda, a hladnoća stiže do dječakova srca, kao da hoće da ga zaledi. Ali to bijaše samo za trenutak. Hladnoća nestade i on se opet osjećao dobro.

Oko Kaja bijaše sve bijelo, a snježne pahuljice bijahu velike kao kokoške.

— Moje saonice! Neću da ih izgubim! — uzviknu Kaj.

Onda jedna ogromna snježna pahuljica, koja je letjela za njima, zgrabi Kajeve saonice. Snježna kraljica ponovno poljubi Kaja i on zaboravi Gerdu, baku i sve svoje rođake. Pogleda Snježnu kraljicu: bila je prelijepa i smiješila mu se.

Saone Kajove nastaviše da putuju iznad oblaka, dok je pod njima zviždao hladni vjetar. Prodoše iznad šuma, rijeka i mora, preko mnogih zemalja; na nebu je blistao velik, sjajan mjesec. Putovali su cijelu noć, a sljedećega jutra Kaj je spavao pored nogu Snježne kraljice.

Treća priča

Cvjetni vrt čarobnice

Što se, u međuvremenu, zbilo s malom Gerdom? Kaj bijaše nestao i nitko nije umio ništa da kaže o njemu. Djeca s kojom se igrao na trgu rekla su samo da se popeo na neke lijepe saonice i da je izašao iz grada, ali nitko nije znao ni kamo je krenuo, ni gdje bijaše sada. Obje obitelji plakale su za njim i svi su mislili da je mrtav, da se možda utopio u rijeci što bijaše tekla nadomak grada. I mala Gerda plakala je cijele zime za njim.

Najzad stiže proljeće i opet toplo sunce zasja.

- Moj drug Kaj je mrtav — reče Gerda Suncu.
- Ne, ne vjerujem — odgovori Sunce.
- Kaj je mrtav — reče lastama.
- Nemoguće. Ne vjerujemo — odgovoriše one.

I Gerda se ponada da njezin mali prijatelj nije umro. Ali, gdje je? Možda bi rijeka mogla da joj odgovori?

Jednoga jutra, Gerda obuje svoje nove crvene cipelice, koje Kaj još ne bijaše vidio i polako iziđe iz kuće, poljubivši baku, koja još bijaše spavala.

Prođe kroz grad i dođe do rijeke.

Je li istina da si uzela moga druga za igru? — upita rijeku. — Dat ću ti moje lijepe crvene cipelice, ako mi ga vratiš.

Cipelice bijahu ono najvrijednije i najdraže što je mogla dati i Gerda ih izu i baci u rijeku. Ali, voda ih vrati na obalu.

— Možda sam ih bacila odveć blizu — pomisli djevojčica.

Uđe u čamac skriven među vrbama i iz njega ponovno baci cipele. Ali, kako čamac ne bijaše vezan, voda ga povuče i Gerda uskoro poče da plovi, nošena bujicom. Uplaši se strašno i poče da plače. Nije bilo nikoga tko bi je čuo. Čuli su je samo vrapci, ali joj oni nisu mogli pomoći i samo su letjeli oko čamca. Na obali nije bilo nikoga; vidjelo se samo drveće, žbunje, ovce i krave kako pasu na livadi. Gerda ostade nepomična, bosonoga, dok je struja nosila čamac.

— Možda će me rijeka odvesti do Kaja — pomisli Gerda.

Bila je zadovoljna.

Uskoro čamac stiže do voćnjaka punoga lijepih trešanja. Tu se uzdizala kuća slamnatoga krova i crvenih i plavih prozora. Gerda zazva da vidi ima li koga, a iz kuće iziđe starića opirući se o štap nalik pastirskome. Na glavi je imala veliki šešir oslikan cvjetovima.

Starica štapom zadrža čamac i privuče ga do obale. Zatim izvuče Gerdu na zemlju.

— Jadna djevojčice! Kako si tako dugo putovala po svijetu? I to rijekom tako jake struje! Dođi i ispričaj mi tko si — reče joj.

Gerda ispriča starici što se dogodilo, a onda je upita je li vidjela maloga Kaja kako tu prolazi.

— Ne, nije prošao — odgovori žena.

Onda starica reče Gerdi da ne brine, neka se najede ukusnih trešanja i neka uživa u cvijeću iz njezina vrta. To ne bijaše obično cvijeće: svaki cvijet, naime, znao je ispričati poneku lijepu priču. Uvede je potom u kuću i zatvori vrata.

Prozori bijahu crveni, plavi i žuti, a svjetlost se činila čudesnom kroz šarena okna. Na stolu je bilo puno velikih, ukusnih, crvenih trešanja, pa se Gerda najela, jer je mnogo voljela trešnje. Dok je tako jela, starica ju je češljala zlatnim

češljem. No ni češalj ne bijaše običan: djevojčica je polako zaboravljala Kaja. Uskoro ga se uopće nije sjećala, niti je znala zbog čega je krenula na put.

Djevojčica nije vidjela kako je starica izišla u vrt i uklonila lijepi grm ruža, da se Gerda ne bi sjetila svoga druga kada ih bude vidjela.

— Uvijek sam htjela kćerku poput tebe — reče starica.

— Vidjećeš kako će nam biti lijepo!

Onda starica otprati djevojčicu do vrta. Kakvoga je divnog i raznobojnog cvijeća ondje bilo! I kakvoga opojnog mirisa!

Gerda se igrala i skakala među cvijećem dok sunce nije zašlo.

Onda je starica odvede do udobne postelje prekrivene crvenom svilom i djevojčica mirno zaspala.

Slijedećega dana Gerda se opet igrala u vrtu među cvijećem; tako i slijedećega i opet i opet. Bijaše prošlo već dosta vremena i Gerda je već poznavala svaki cvijet. Iako je bilo mnogo lijepa cvijeća, djevojčici se činilo da nedostaje jedan, onaj najljepši, ali nije mogla da se sjeti koji cvijet nedostaje.

Jednoga dana pogled joj pade na šešir koji je starica obično nosila, a on bijaše ukrašen svim vrstama cvijeća i tako otkri cvijet koji bijaše nedostajao: bila je to ruža.

— Kako je moguće da nema ruža? — upita se.

Gerda obiđe cijeli vrt tražeći među cvijećem grm ruže, ali nije mogla nijedan da nađe. Onda sjede i neutješno zaplaka, a njezine suze padahu baš na mjesto gdje je pod zemljom bio sakriven ružičnjak.

Od njezinih suza grm je ponovno izrastao, lijep i rascvjetan.

— Ah, moje ruže? I Kaj! — sjeti se djevojčica.

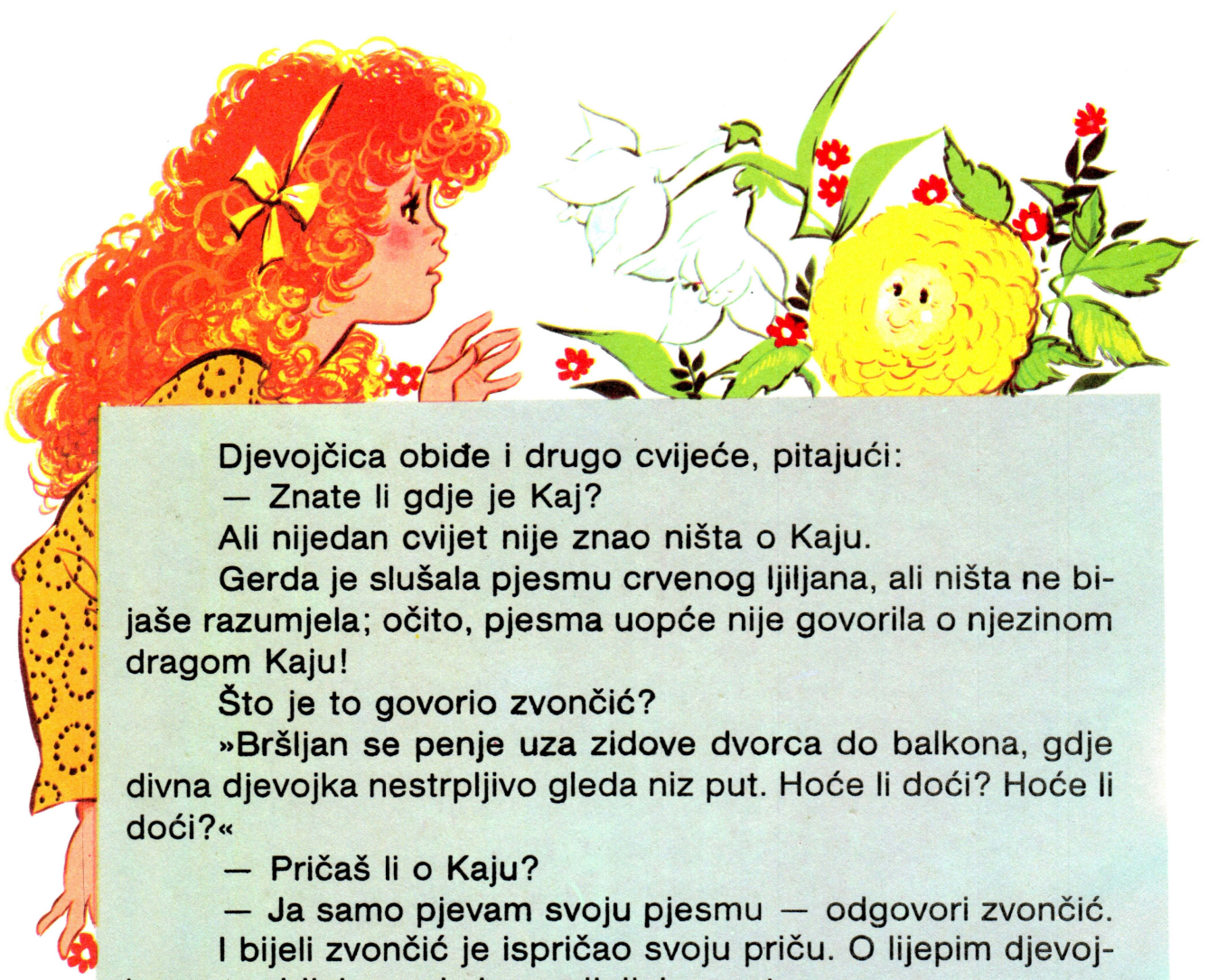
— Koliko li sam samo vremena izgubila!

Nježno poljubi ruže.

— Znadete li možda gdje je Kaj? Mislite li da je mrtav?

— upita ona cvijeće.

— Ne — odgovoriše ruže. — Bile smo pod zemljom, ali Kaj nije tamo.

Djevojčica obiđe i drugo cvijeće, pitajući:

— Znate li gdje je Kaj?

Ali nijedan cvijet nije znao ništa o Kaju.

Gerda je slušala pjesmu crvenog ljiljana, ali ništa ne bijaše razumjela; očito, pjesma uopće nije govorila o njezinom dragom Kaju!

Što je to govorio zvončić?

»Bršljan se penje uza zidove dvorca do balkona, gdje divna djevojka nestrpljivo gleda niz put. Hoće li doći? Hoće li doći?«

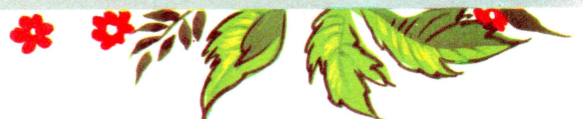
— Pričaš li o Kaju?

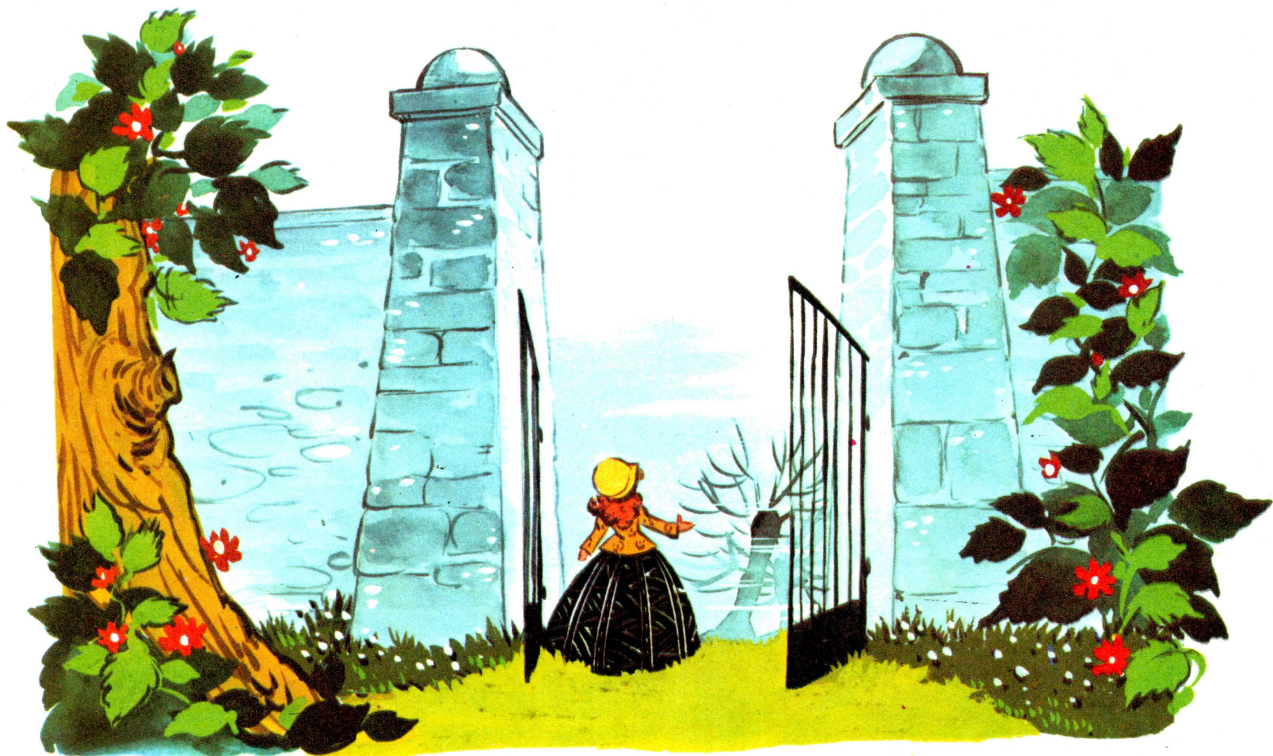
— Ja samo pjevam svoju pjesmu — odgovori zvončić. I bijeli zvončić je ispričao svoju priču. O lijepim djevojkama u bijelome, kako se ljuljaju u vrtu.

— Ding, dong! — zazvoniše zvončići zumbula. — Ne zvonimo malome Kaju, ne znamo tko je on! Mi samo pjevamo našu pjesmu. To je pjesma o tri sestre: jedna je imala crvenu haljinu, druga plavu, a treća bijelu. Zajedno su se igrale na jezeru i jednoga dana nestale u šumi.

Jedan žuti cvijet, koji je blistao među sjajnim zelenim listovima, reče Gerdi:

— U bijeloj kućici stara baka sjedi na stolici i sunča se. Unučica je pošla da je posjeti. Djevojčica duše zlatne poput rose poljubila je baku. — S dušom zlatnom, kao zora. To je moja priča.

— Ah! Moja baka — pomisli Gerda. — Mora da je vrlo zabrinuta za mene. Ali ja ću joj se brzo vratiti i dovest ću Kaja.

Kada je krenula, narcis je udari po nozi.

— Možda ti nešto znaš? — upita djevojčica.

— Ja gledam samo sebe, ja gledam samo sebe — ponavljao je narcis.

Gerda potrča i stiže do kraja vrta. Vrata su bila zatvorena, ali ona prodrma zardali katanac i vrata se otvoriše. Izide na put. Tamo, izvan vrta ljeto je već bio davno prošlo, a i jesen je bila dobrano odmakla. Gerda bijaše bosa i bijaše joj hladno. Sve oko nje pokrivala je vlažna magla, a lišće je stalno opadalo s grana.

— Već je jesen — pomisli Gerda. — Koliko li sam vremena izgubila! Ne mogu se više zadržavati, moram nastaviti tražiti Kaja, moram ga naći!

Četvrta priča

Princ i princeza

Gerda se morala malo zaustaviti kako bi se odmorila; sjede na neki veliki kamen. Po snijegu je skakao gavran, koji se zagleda u djevojčicu.

— Gra, gra! Kamo ćeš tako sama? — upita je.

Gerda se rastuži, jer bijaše sama na svijetu i ispriča gavranu svoju priču; učini joj se da je prijatan i da je razumije. Onda ga upita je li slučajno gdjeod vidio Kaja.

Gavran malo razmisli i reče:

— Možda jesam.

— Sigurno? — obradova se djevojčica.

I tako snažno zagrli pticu — da je skoro udavi.

— Čekaj, čekaj — odgovori gavran. — Možda to jeste mali Kaj koga ti tražiš ali, ako je to on, onda te je zaboravio zbog princeze.

— Kaj živi s nekom princezom? — upita Gerda.
— Vidjet ćeš — nastavi gavran — ispričat ću ti cijelu priču. Sve znam zato što moja vjerenica živi u dvorcu. Ona mi je to ispričala.

I gavran poče svoju priču.

»U ovoj zemlji živi vrlo lijepa i pametna princeza. Pročitala je sve knjige na svijetu, ali to nije važno. Jednoga dana odlučila se udati, ali nije htjela da to bude neki čovjek koji je samo lijep i privlačan. Htjela je da to bude netko tko umije lijepo govoriti, netko tko bi mogao odgovoriti na sva njezina pitanja pa stoga odluči objaviti: svaki mladić može doći u dvor i tražiti njezinu ruku, ako je vičan govoru i lijepome izražavanju. Ne možeš niti zamisliti tko sve bijaše dolazio u dvorac! Čitava gomila! Red bijaše od gradske kapije do dvorskoga stepeništa!«

Gavran pročisti grlo i nastavi:

»Međutim, svi mladići, čim bi ušli u dvorac i čim bi se našli pred stražom u posrebnim uniformama, okruženi svijetlošću i lakejima — gubili su moć govora i nisu znali što da kažu«.

— Je li i Kaj bio među tim mladićima? — upita Gerda nestrpljivo.

— Sačekaj, sačekaj, sve ću ti ispričati — reče gavran. Princeza je čitava dva dana primala sve koji bijahu došli u dvorac, ali nije mogla naći čovjeka kakva je htjela. Trećega dana stiže jedan mladić, nije imao ni konja ni kočije; bijaše sjajnih očiju, duge, lijepe kose, ali bijedno odjeven.

— To je bio Kaj, sigurno je to bio Kaj! — reče Gerda veselo.

— Nosio je torbu preko ramena...

— Mora da su to bile saonice — objasni Gerda. — Od-
nio ih je sa sobom!

— Može biti. Vidio sam ga izdaleka — reče gavran. —
Moja vjerenica kaže da se mladić ne bijaše zbunio ni pred
stražom ni pred lakejima, niti pred sjajem dvorskih odaja.
Uputi se pravo prema prijestolju na kome je sjedjela prince-
za i progovori tako lijepo i s toliko uljudnosti i pažnje, da
princeza bijaše oduševljena. I tako odabra njega. Ali, najčud-
nije bijaše to što mladić nije došao u dvor kako bi se udva-
rao princezi, već kako bi se divio njezinoj izobrazbi i pame-
ti...

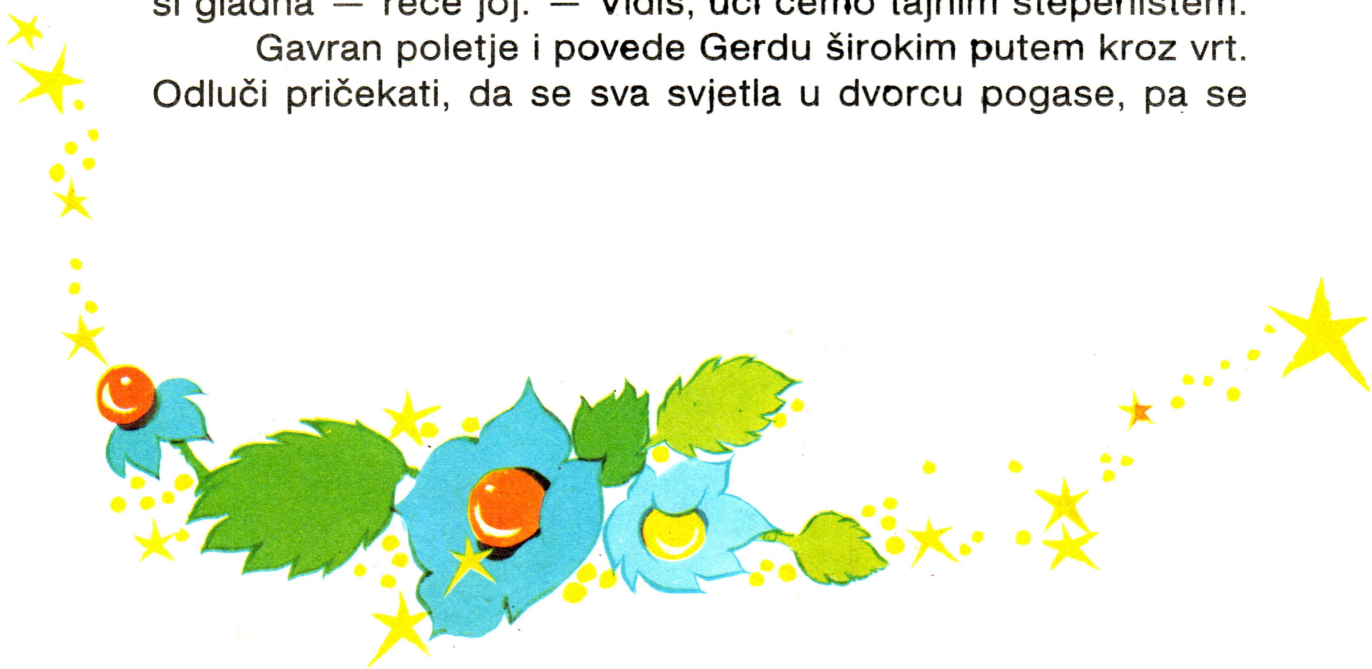
— Kaj je vrlo pametan. To je on, bez sumnje — reče
Gerda. — Hoćeš li me odvesti u dvorac?

— Nemoj misliti da je to lako — primijeti gavran. —
Straža neće pustiti da uđe djevojčica poput tebe. Ja ću,
ipak, razgovarati s mojom vjerenicom: možda pronade neko
rješenje. Pričekaj me ovdje, pokraj vrbe dok se ne vratim.

Gavran ode i vrati se tek kad zanoća.

— Gra, gra, donio sam ti komadić kruha, jer mislim da
si gladna — reče joj. — Vidiš, ući ćemo tajnim stepeništem.

Gavran poletje i povede Gerdu širokim putem kroz vrt.
Odluči pričekati, da se sva svjetla u dvorcu pogase, pa se

potom upute prema vratima sa zadnje strane, koja bijahu poluotvorena.

Kako je Gerdi u tome trenutku srce zakucalo! Najzad je našla Kaja, najzad nakon duga traženja! Da, mora da je on bio taj mladić i zacijelo će se radovati da je vidi i da je pošla da ga traži.

Popeše se strmim stepenicama i stigoše do neke sobe osvijetljene lampom, gdje ih je čekala gavranova vjerenica. On je upozna s Gerdom.

— Moj vjerenik mi je pričao toliko lijepoga o tebi, dragi dijete — reče gavranova vjerenica. — Uzmi, molim te, ovu lampu i idi za mnom. Ići ćemo pravo kako ne bismo nekoga sreli.

Onda se Gerdi učinilo da čuje glasove gospode i laki žamor koji dolazi od sjenki na zidu.

— Izgleda da nas netko prati — primijeti.

— To ti se samo učinilo reče gavran.

Prodoše kroz nekoliko sala, vrlo sjajnih i presvučenih raznobojnim satenom i najzad stigoše u spavaću sobu. Strop u toj sobi sličio je palmi izrađenoj od skupog stakla. Na sredini prostorije bile su dvije divne postelje u obliku ljiljana sa zlatnim stabljikama. Jedna je bila bijela i u njoj je spavala princeza. Druga je bila crvena i u njoj se odmarao princ. Gerda se približi i pažljivo

podigne crvene latice. Ugleda preplanula mladića... Kaj! Gerda ga pozva po imenu približavajući mu lampu. Mladić se probudi, okrenu lice prema njoj i... to nije bio Kaj!

Gerda poče neutješno da plače.

I princeza se probudi i upita što se događa. Onda im Gerda ispriča svoju priču i kako su gavranovi htjeli da joj pomognu.

— Jadna djevojčice! — uzviknuše princ i princeza.

Mladić ustade i ponudi Gerdi svoju postelju da se odmori. Gerda zaspala i usni divan san u kome su vile vukle saone na kojima je bio Kaj. Ali, to je bio samo san koji se raspršio čim se djevojčica probudila.

Slijedećeg jutra princ i princeza joj pokloniše divnu odjeću od samta i svile i ponudiše gostoljubivost u dvorcu. Mogla je tu da živi i da bude sretna. Ali, Gerda nije htjela. Tražila je samo kočiju s jednim konjem i par cipela da bi nastavila da traži Kaja širom svijeta.

Dadoše joj cipele i rukavice. Bila je toplo obučena i kada je bila spremna da krene, na vratima je već čekala zlatna kočija. Na kočiji je bio utisnut grb princa i princeze; za put joj dadoše kruha, poslastica i voća.

Princ i princeza je otpratiše do vrata i poželješe mnogo sreće. Gerda se rasplaka, a i gavran. On je letio pored kočije i pratio je jedan dio puta. Onda se oprostio od nje i dugo mahao krilima dok se kočija gubila u daljini sijajući kao sunce.

Peta priča

Mala razbojnica

Iz tamne šume, jedan razbojnik i njegova žena gledali su blistavu kočiju.

— Od zlata je! — povikaše.

Skočiše na nju, pobiše sluge i uhvatiše malu Gerdu.

— Njegovana je i lijepa — reče razbojnikova žena, noseći na leđima djevojčicu.

— Igrat će se sa mnom — reče kćerka vođe razbojničke čete. — A dat će mi i svoju odjeću i rukavice.

Razbojnikova kćerka bijaše divlja i razmažena. Ono što je tražila morala je dobiti.

— I ja bih se vozila kočijom! — uzviknu potom.

Tako su dvije djevojčice putovale kroz šumu kočijom. Razbojnikova kćerka bila je istih godina kao Gerda, ali jača i tamnije puti. Imala je crne, blistave oči.

— Jesi li ti princeza? — upita Gerdu.

— O, ne! — odgovori Gerda.

Onda razbojnikovoj kćerki ispriča sve što joj se dogodilo i koliko je voljela maloga Kaja.

Razbojnikova kćerka je ozbiljno pogleda. Onda klimnu glavom i reče:

— Neće te ubiti. Oni rade ono što ja hoću.

Obrisa Gerdine suze i zavuče joj ruke u mekane rukavice. Ubrzo se kočija zaustavi pred napuštenim dvorcem razrušenih zidova. Okolo su letjeli gavranovi i vrane, zajedno s djetlićima.

Prijeđoše unutrašnje dvorište i stigoše u veliku dvoranu u kojoj je gorjela vatra. Nad njom je visio ogroman kotao pun juhe, a sa strane su se pekli zečevi. Tu bijahu i ostali razbojnici.

Jeli su i pili, a kada su završili kćerka razbojnikova reče Gerdi:

— Spavat ćeš sa mnom i s mojim životinjama.

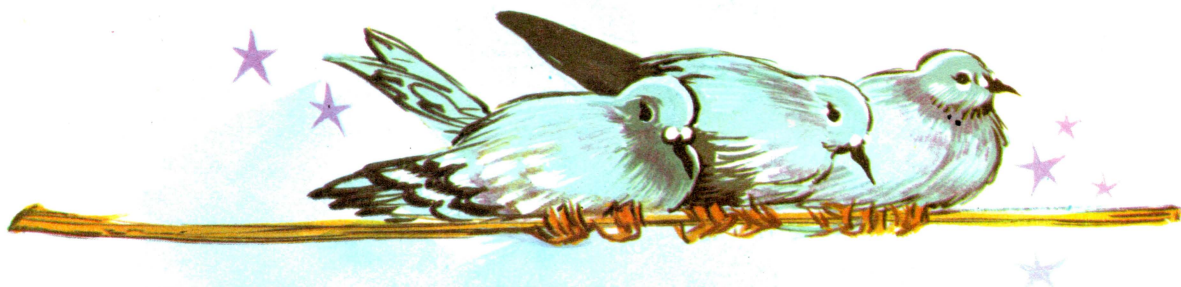
Legoše na slamu i pokriše se grubim pokrivačima. Kada je legla Gerda ugleda na krovu, iznad greda, stotinjak golubova.

— Svi su moji — reče razbojnikova kćerka, hvatajući jednoga i donoseći ga Gerdi. Ovi iza rešetaka divlji su i moraju biti zatvoreni. Pogledaj, ovo je moj ljubimac, Bijeli.

Razbojnikova kćerka uhvati za rogove jednoga irvasa, koji je na vratu imao bakreni prsten i konop.

— I njega moram držati vezana da ne pobjegne — reče.

Onda se razbojnikova kćerka baci na krevet i iz torbe na zidu izvuče nož.

— Nikada ga ne zaboravim, za slučaj da se nešto dogodi — reče, pokazujući oštricu Gerdi. — Dođi i ti, lezi i ispričaj još jednom priču o malom Kaju i zašto ga tražiš po cijelom svijetu.

Gerda leže i ponovi priču. Ubrzo, razbojnikova kćerka zaspala, a Gerda cijelu noć nije mogla ni oka da sklopi od straha. Razbojnici su i dalje sjedjeli pored vatre, pjevali i pili, a Gerda nije znala što joj spremaju. Možda će morati da umre.

Onda začu golubove kako šapuću.

— Gu, gu! Vidjeli smo Kaja, sjedio je na bijelim saonicama sa Snježnom kraljicom. Letjeli su iznad šume. Ona je dunula svojim ledenim dahom u naše gnijezdo, ali — preživjeli smo.

— Što to pričate tamo gore? — upita Gerda. — Spomenuli ste Kaja. Možete li da mi kažete kamo se uputila Snježna kraljica?

— Zacijelo je otišla u Laponiju. Ondje uvijek ima snijega i leda. Irvas to zna, pitaj ga.

— Da, ima snijega i leda — odgovori irvas. — Tako je lijepo slobodno trčati ogromnim bijelim prostranstvima! Tamo Snježna kraljica ima ljetnjikovac. Ali, njezin dvorac je na Sjevernom polu, na otoku Spitzberg.

Gerda uzdahnu i okrenu se u krevetu.

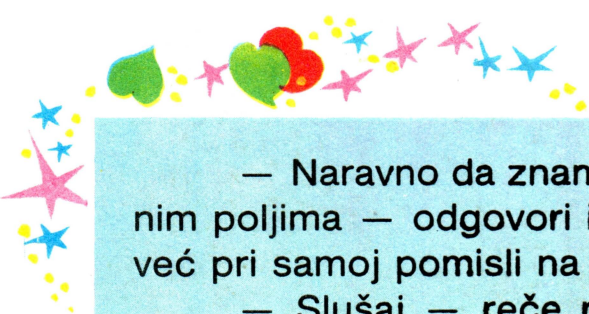
— Oh, mali moj Kaj!

— Smiri se već jednom — reče nestrpljivo razbojnikova kćerka.

Slijedećeg jutra, Gerda ispriča razbojnikovoj kćerki sve što golubovi sinoć bijahu rekli.

— Ne zanima me što govore ta divlja stvorenja — odgovori. A onda, ipak, upita irvasa: Znaš li gdje je Laponija?

— Naravno da znam! Tamo sam se rodio i trčao snježnim poljima — odgovori irvas, čije su oči blistale od radosti već pri samoj pomisli na taj kraj.

— Slušaj — reče razbojnikova kćerka Gerdi. — Kao što vidiš, svi su otišli. Kasnije, kada moja majka ode na počinak, učinit ću nešto za tebe.

Skoči s kreveta i zagrli majku.

Ova je udari, jer nije bila najbolje raspoložena. Ona pođe prema krevetu i leže, jer je bila umorna, pošto je mnogo igrala i pjevala. Onda se razbojnikova kćerka približi irvasu i reče mu:

— Oslobodit ću te da možeš otići u Laponiju i odnijeti ovu djevojčicu do dvorca Snježne kraljice. Ona treba naći svoga druga za igru, koji je tamo. Ali treba da ideš brzo.

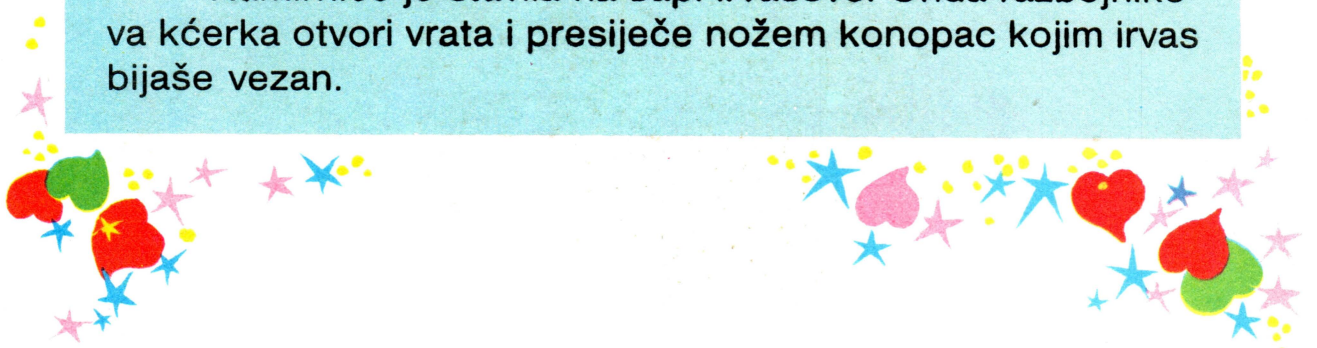
Irvas počeo skakati od radosti. Razbojnikova kćerka pričvrsti jastuk na životinju i pope Gerdu na nj. Onda je pažljivo priveza da ne bi pala.

— Vratit ću ti cipele, jer će tamo biti vrlo hladno — reče. — Ali, dopadaju mi se tvoje rukavice i zadržat ću ih. U zamjenu, dat ću ti ove mamine; do lakta su i dobro će te štiti.

Gerda je bila tako sretna da zaplaka od radosti.

— Ne volim gledati kako plačeš — reče razbojnikova kćerka. — Trebalo bi da budeš zadovoljna. Ovdje ti je nešto hrane za put — dva kruha i šunka.

Namirnice je stavila na sapi irvasove. Onda razbojnikova kćerka otvori vrata i presiječe nožem konopac kojim irvas bijaše vezan.

— Hajde, trči, trči! Ali dobro pazi na ovu djevojčicu — naredi mu.

Gerda se oprostila od nje pa irvas krenu. Galopirao je i skakao preko drveća i kroz ogromnu šumu. Jurio je močvarama i ravnicama kao da ga ništa ne može zadržati. U daljini se čulo zavijanje vukova i rika jelena. Irvas je trčao sve brže, danju i noću. Pojeli su kruh i šunku i najzad ugledaše pred sobom ružičasti sjaj na nebu.

— Polarna zora! — promrmlja irvas. — Kako blista! I stigoše u Laponiju.

Šesta priča

Laponka i Finkinja

Zaustaviše se pred nekom bijednom kolibom čija vrata bijahu tako malena da se moglo ući samo puzeći. To je bila kuća jedne Laponke, koja upravo bijaše pekla ribu na uljanoj svjetiljci. Irvas ispriča što im se dogodilo, ali prvo svoju priču, pa onda Gerdinu, jer je djevojčica bila obamrla od hladnoće i jedva je govorila.

— Sirota stvorenja! — uzviknu Laponka. — Imate još dosta puta. Preko stotinu milja je do Finmarka, gdje je ljetnikovac Snježne kraljice i gdje polarna zora traje po cijelu noć. Napisat ću vam nekoliko riječi na suhoj ribljoj kosti i to ćete dati Finkinji, koja ondje živi. Ona će vas bolje voditi nego ja.

Tako se ne zadržашe dugo kod Laponke. Čim se Gerda malo ugrijala i nešto pojela, žena joj dade komad suhe kito-ve kosti i reče joj da to dobro čuva. S Gerdom ponovno vezanom na sapima, irvas opet poče da juri; cijelim putem svijetlila je čudesno plavičasta polarna zora.

Najzad stigoše u Finmark kod Finkinje. Uđoše kroz dimnjak, jer nije bilo nikakvih vrata. Unutra bijaše toplo i Finkinja skide Gerdi čizme i rukavice, a irvasu stavi komadić leda na glavu. Onda triput pročita poruku da je nauči napamet, pa komad kitove kosti baci u lonac s jelom.

Irvas ponovno ispriča prvo svoju, a potom Gerdinu priču, a žena ih je gledala svojim pametnim očima. Kad je završio, ona trepnu, ali ne reče ni riječi.

— Znam da si vješta — reče irvas. — Možeš uhvatiti sve vjetrove jednim jedinim koncem! Zar ne bi mogla ovoj djevojčici da dadeš neko piće koje bi joj ulilo snagu dvanaestorice ljudi i pomoglo joj da pobijedi Snježnu kraljicu?

Finkinja promrmlja:

— Da, bit će dovoljna snaga dvanaestorice ljudi.

I ode do stočića, te odmotu ogroman svitak od kože na kome su bili napisani neki čudni znaci. Poče da ih čita i kapi znoja orosiše joj čelo.

Gerda ju je gledala tako preklinjućim pogledom da Finkinja zatrepta i pozva irvasa.

— Gledaj — reče mu tiho. — Kaj je zaista u dvorcu Snježne kraljice i tamo je po svojoj želji. Čini mu se da je to najljepše mjesto na svijetu zato što mu je u oko upao komadić zrcala. Ima još jedan komad u srcu. Treba ga osloboditi tih dvaju stakala, inače više nikada neće biti ljudsko biće. Ostat će zauvijek takvim kakav jest, u vlasti Snježne kraljice.

— Ali, zar ne bi mogla da dadeš djevojčici nešto što će joj dati snagu da pobijedi sve prepreke? — bio je uporan irvas.

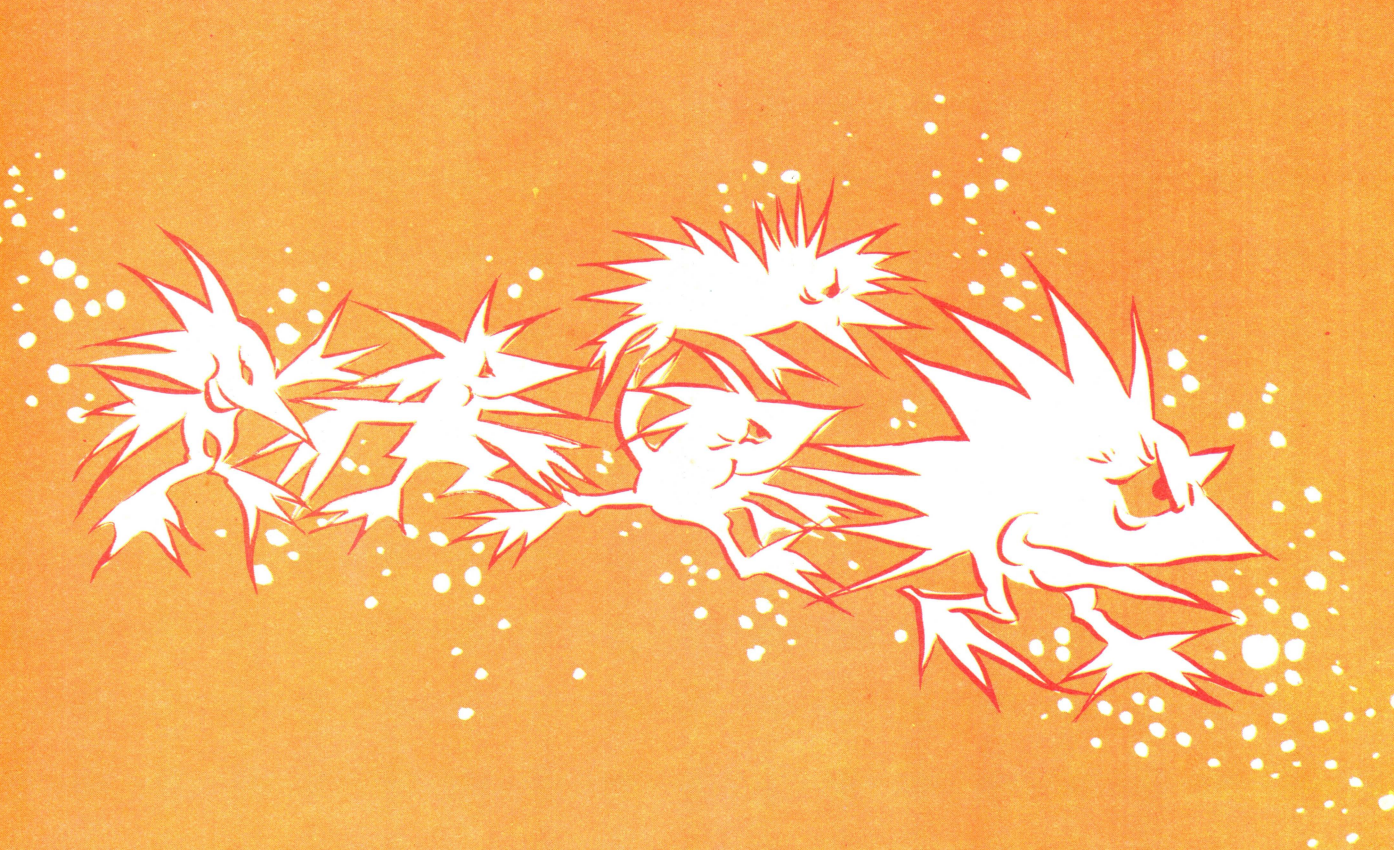
— Ne mogu joj dati veću snagu od one koju već ima — reče Finkinja. — To je snaga koja dolazi iz njezina srca, jer je slatka, dobra i neiskvarena. Ako ona sama ne uspije doći do Snježne kraljice, ni ti, ni ja ne možemo napraviti ništa da ona to postigne. Najbolje je da je odvedeš u vrt Snježne kraljice, a taj je samo dvije milje odavde. Ostavi djevojčicu pored grma crvenih bobica koji raste u snijegu i vrati se ovamo.

Žena pope Gerdu na sapi irvasa i on odmah poče da trči.

— Ah! — požali se djevojčica. — Nemam čizme ni rukavice!

Iako su joj zeble i noge i ruke, irvas se nije usuđivao vratiti i trčao je sve do grma s crvenim bobicama. Pošto ostavi djevojčicu, vrati se.

Gerda ostade, bosa i bez rukavica, usred Finmarka. Iš-la je naprijed koliko je mogla, ali ubrzo se nađe pred voj-skom snježnih pahuljica. Snježne pahuljice kao da su nicale iz zemlje i postajale su sve veće, kao prava čudovišta. Nali-kovale su repu, medvjedu, zmiji i sjale su zasljepljujuće: bila je to vojska Snježne kraljice.

Gerda, uplašena, zastade. Zbog velike hladnoće, dah joj se ledio i činilo se da joj iz usta izlazi dim. On je postajao sve gušći i od njega su se stvarali pravi vojnici. Nosili su ok-lop i koplje, kojim su presretali snježne pahuljice, razbijajući ih u tisuće komada. Onda su dotakli noge i ruke djevojčice i ona više nije osjećala hladnoću. I tako krenu prema dvorcu.

A Kaj, gdje je bio i što je radio dok je Gerda išla prema njemu?

Sedma priča

Što se dogodilo u dvorcu Snježne kraljice i što je poslije bilo

Zidovi dvorca bili su od snježne prašine, a prozori od ledena vjetra. Unutra je bilo preko stotinu dvorana od snijega velikih i praznih, a sve bijahu osvijetljene polarnom svjetlošću. Nije bilo ni radosti ni života u tim ogromnim sobama: zjapile su ledene i prazne.

Posred dugačkih, ledenih dvorana, bilo je jezero, čija je površina bila polomljena u milijune komadića, potpuno istih, koji su izgledali čudesno. Kada je bila u dvorcu, Snježna kraljica je tu sjedjela, posred jezera.

Mali Kaj bijaše pomodrio od hladnoće, ali to nije znao niti toga bijaše osjećao, zato što je Snježna kraljica njegovo srce pretvorila u komad leda. Išao je s jedne na drugu stranu i sakupljao komadiće snijega, ravne i krive, koje je svakojako pokušavao sastaviti, kako bi to činio u slagalici, nastojeći da napiše riječ VJEČNOST.

Snježna kraljica mu bijaše rekla:

— Ako uspiješ sastaviti tu riječ, bit ćeš sâm svoj gospodar i dat ću ti svijet.

Ali mali Kaj nije uspijevaao.

— Idem prošetati kroz tople krajeve — rekla je Snježna kraljica.

Kaj ostade sâm u ogromnom snježnom salonu, gledajući komadiće leda, nepokretan i ukočen od hladnoće.

Tako ga zateknu i Gerda kad uđe u dvorac. Morala je proći kroz vrata od uraganskih vjetrova, ali ona samo dunu i vjetrovi padoše na zemlju kao da spavaju. Uđe u ogromne dvorane i nađe Kaja. Sva sretna baci mu se oko vrata i uzbuđeno ga zagrlila.

— Najzad sam te našla, dragi moj Kaj! — reče.

Ali, on nju nije prepoznao — sjedio je i dalje nepomično, hladan i ukočen. Djevojčica zaplaka i njezine vrele suze padoše na Kajeve grudi, tamo gdje je srce i otopiše led koji se bio nakupio oko njega.

Onda i Kaj zaplaka i sa suzama izbaci komadić stakla iz oka; namah prepozna djevojčicu.

— Draga Gerda! — uzviknu, pun radosti. — Gdje si bila svo ovo vrijeme? I gdje sam ja bio? — Pogleda oko sebe. — Kako je ovdje hladno i kako je samo ružan ovaj dvorac!

Dvoje djece se zagrlili, plačući i smijući se istodobno. Njihova sreća bila je tako velika da su čak i komadići leda oko njih zaigrali razdragano i čim padoše na zemlju, složiše zadanu riječ — VJEČNOST. Kaj je sada bio gospodar i Snježna kraljica nije mu više mogla ništa.

Gerda poljubi Kaja u obraze i boja se vrati u njih, šireći se cijelim tijelom i vraćajući mu snagu. Zatim iziđoše iz usamljena dvorca, držeći se za ruke. Išli su i pričali o svome djetinjstvu, o baki i ružičnjaku, što je rastao na krovu. Kuda su god prolazili, vjetar je prestajao da puše i sunce se pomaljalo iza oblaka. Kad su stigla do grma s crvenim bobicama, nađoše irvasa, koji ih je čekao u društvu jedne košute s vimenom punim mlijeka. Djeca se napiše, a onda zahvalno poljubiše životinje.

Irvasi odvedoše djecu do Finkinjine kolibe, a ona ih pripremi za povratak. Onda irvasi odvedoše djecu do Laponkine kolibe, ona im bijaše sašila odjeću i pripremila saonice. Najposlije, veselo skačući i cupkajući, irvasi dopratiše djecu do granice zemlje, gdje je počinjalo da raste drveće i trava.

Srdačno se oprostiše.

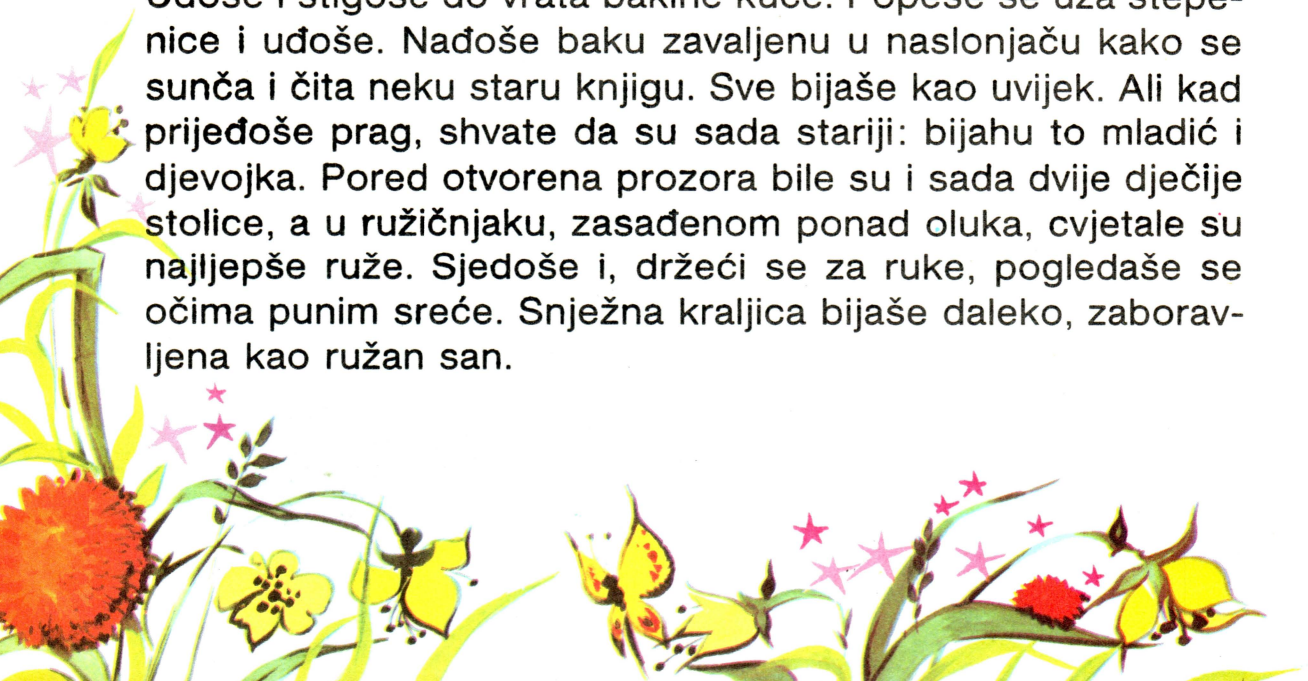
Kaj i Gerda nastaviše put kroz šumu, gdje su ptice lijepo pjevale, a trava odisala svježinom. Iz gustiša iziđe konj koga Gerda odmah prepozna: to bijaše konj koji je vukao kočiju. Ali, sada ga je jahala djevojka s crvenom kapom i nožem zakačenim o pojas. To je bila razbojnikova kćerka, koja je i sama bila krenula da obiđe svijet. Njih dvije se radosno pozdraviše.

— Ispričaj mi tvoju priču i kako si najzad našla Kaja! — reče ona.

Gerda i Kaj ispričaše svoje doživljaje.

— Ne znam jesi li zaslužio da djevojka poput Gerde prođe cio svijet zbog tebe — reče razbojnikova kćerka Kaj. Onda se oprostila od Gerde i Kaja i odjuri u galopu.

Oni nastaviše put držeći se za ruke; sve oko njih bijaše lijepo: zrak, blag i mirisan, a drveće u cvatu. Zazvoniše zvona i djeca prepoznaše kuće i zgrade u svomu rodnom gradu. Uđoše i stigoše do vrata bakine kuće. Popeše se uza stepenice i uđoše. Nađoše baku zavaljenu u naslonjaču kako se sunča i čita neku staru knjigu. Sve bijaše kao uvijek. Ali kad prijedóše prag, shvate da su sada stariji: bijahu to mladić i djevojka. Pored otvorena prozora bile su i sada dvije dječije stolice, a u ružičnjaku, zasađenom ponad oluka, cvjetale su najljepše ruže. Sjedoše i, držeći se za ruke, pogledaše se očima punim sreće. Snježna kraljica bijaše daleko, zaboravljena kao ružan san.

Ljeto je bilo lijepo i toplo, a oni su sjedjeli tamo, već odrasli, čuvajući u svome srcu uspomene davnih dana.

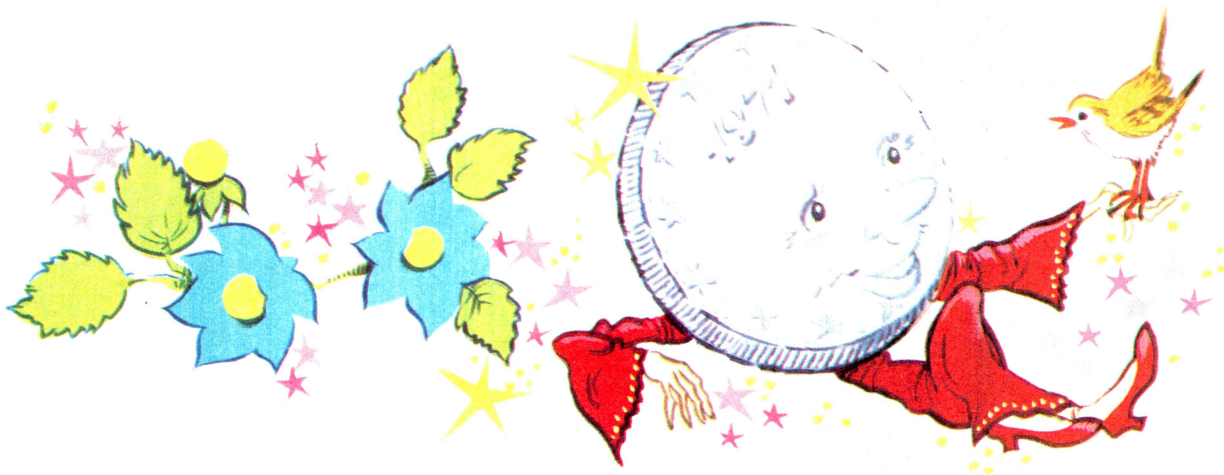
Baka je pročitala u knjizi:

»Ako ne sačuvate čistoću djetinjstva, nećete biti sretni«.

A Kaj i Gerda pjevali su, kao odgovor na bakine riječi, pjesmu iz svoga djetinjstva:

»Bijele ruže, nježne ruže —
cvjetale su na prozoru«.

SREBRNI NOVČIĆ

Bio jednom jedan novčić od fina srebra, tek napravljen. Sjajan i veseo, on izađe iz Kuće novca, spreman da obiđe svijet kao i njegova braća.

— Najzad ću vidjeti zanimljive stvari i doživjet ću nešto lijepo! — pomisli novčić.

Jedno vrijeme prelazio je iz ruke i ruku i upoznao mnogo ljudi. Prošao je kroz ruke djece, mladih i starih; svi su ga gledali s više ili manje zadovoljstva, ali se činilo da svi procjenjuju koliko vrijedi kao pravi srebrni novčić. Tako je upoznao razne krajeve grada, čak i druge gradove u zemlji.

Jednog dana završi u novčaniku nekog stranca, koji je odlazio iz zemlje:

— Gle! Ostao mi je još jedan novčić — ću kako kaže dok ga je gledao. — Pa, dobro, neka putuje sa mnom.

Novčić poskoči od radosti, jer mu se činilo da je vrlo zanimljivo obići svijet i vidjeti druge zemlje. Sada je bio u društvu stranih novčića, koji su stalno ulazili i izlazili. Jedni su govorili da su francuski, drugi da su talijanski. Pričali su da su vidjeli ovaj ili onaj grad. Pošto je srebrni novčić uvijek bio u novčaniku, ništa nije shvaćao od te priče i sve mu se činilo dosadnim, jer tako zatvoren nikako nije mogao upoz-

nati svijet. Jednoga dana vidje da novčanik nije dobro zatvoren i htjede da proviri van, ali se otkotrlja, pade na dno džepa i ostade ondje dok putnik ne skide odijelo. Potom pade na zemlju i ostade u jednome kutku.

Slijedećega jutra ugleda ga služavka, uze ga i srebrni novčić se ponovno nađe u društvu drugih triju novčića, spremnih da izađu i obave svoj zadatak u svijetu.

— Bit će zabavno upoznati druge ljude i druge običaje — pomisli veselo srebrni novčić.

Ali, varao se, jer upravo otpoče ono najgore u njegovu životu. Nešto kasnije, kad ga izvukoše van, novčić začu kako netko kaže:

— Tko mi daje ovaj novčić? Lažan je! Nije odavde, iz druge je zemlje.

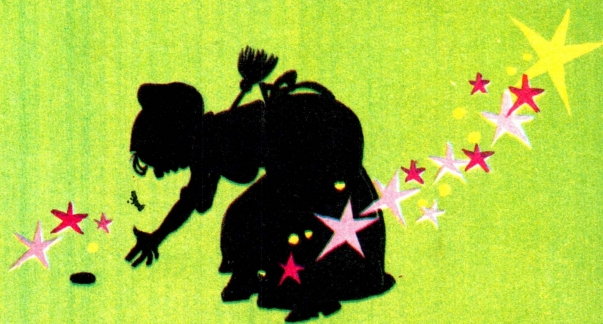
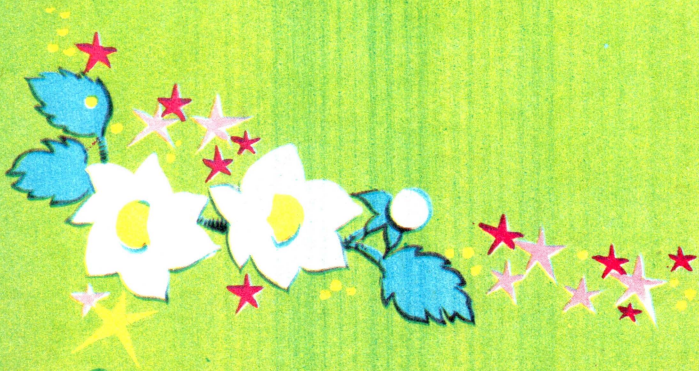
Novčić se trže. Kako su mogli reći da je lažan, kada je on imao žig najkvalitetnijeg srebra? Možda nisu o njemu govorili...

Ali, da, upravo su o njemu govorili. I od tada, svaki put kad bi ga izvadili na svjetlo, čuo je da ga netko vrijeđa.

»Lažan, lažan, ne vrijedi. Treba ga se lišiti«.

I onda je krišom prolazio kao novac te zemlje. Tako je novčić drhtao svaki put kada su ga vadili iz novčanika, jer je znao da će ga prezrivo gledati i vrijeđati.

— Kakav sam to novčić da zaslužujem prezir! — tužno je mislio. — Po svemu sudeći, ne značim ništa svijetu koje-

mu je važan jedino izgled. Za njih si samo ono što misle da treba da budeš!

Jednoga dana novčić dadoše nekoj sirotoj ženi, kao plaću za njezin rad.

— Lažni novčić! — reče tužno sirota žena. — Ali, ne mogu dopustiti da novčić propada. Novac koji imam služi mi samo za hranu. Dat ću ga pekaru, koji je bogatiji od mene.

I sirota žena uđe u pekaru i stavi novčić na pult. Ali, pekar je dobro poznavao novac u opticaju i napade ženu da je htjela da ga prevari.

Novčić se osjećao bijedno i neprijatno i rastuži se.

— Mojom greškom ova je sirota ostala bez kruha.

Tako novčić uđe u kuću te žene, koja ga je nekoliko trenutaka promatrala blagim pogledom. I on začu kako kaže:

— Neću nikoga da varam ovim novčićem. Probušit ću ga, provući konac kroza nj i poklonit ću ga dječaku iz susjednog stana kao novčić za sreću.

Uza sve novčić je još morao izdržati da ga probuše, što nije bilo baš prijatno. Onda provukoše konopčić kroza nj i pretvoriše ga u neku vrstu medalje. Objesiše ga oko vrata

nekom djetetu, koje se nasmiješi kada vidje novčić i poljubi ga. — Novčić provede sretnu i mirnu noć, odmarajući se na nedužnim dječijim grudima.

Slijedećega jutra dječakova majka uze novčić u ruke i dobro ga zagleda. Onda prekide konopčić i ubaci ga u neku čudnu tekućinu, koja mu promijeni boju, zatvori rupu, malo ga istrlja i iziđe s njim na ulicu. Kako se loše osjećao novčić! Znao je da će ga ponovno nazvati lažnim, da će ga prezrivo gledati, a sve to u prisutnosti drugih novčanica i novčića koji bijahu pravi. Ali, ovaj put je dobro prošao, jer je u prodavaonici bilo mnogo ljudi i zamijenjen je za lutrijski loz.

Ujutro ponovno otkriše da je to lažan novčić i opet je na prijevaru išao iz ruke u ruku. Ponovno je osjećao da ga preziru i morao je trpjeti uvrede.

— Ja, koji časno nosim žig! To je nepodnošljivo! — žalio se novčić.

I tako je kružio mnogo vremena, dok ga jednoga dana ne predadoše nekome posjetiocu koji nije bio iz te zemlje. Kad je čovjek htio da ga potroši, rekoše mu:

— Taj novčić ne vrijedi, lažan je.

Novčić zadrhta, očekujući nove uvrede. Ali, čovjek ga pomno zagleda i nasmiješi se.

— Gle! Pa to je novčić iz moje zemlje... I nije lažan, kako vi kažete. To je vrijedan novčić, koga su probušili svrdlom. Sačuvat ću ga i odnijeti u svoju zemlju.

Srebrni novčić zadrhta od радости. Nazvali su ga pravim novčićem i vratit će ga u zemlju gdje ga svi poznaju i gdje svi znaju da je od finog srebra i s najboljim žigom!

I tako, uvijen u prozirni papir da ne bi bio zamijenjen i ponovno izgubljen, srebrni novčić se vrati u svoju zemlju, gdje ga pokazivahu smijući se i hvaleći ga. Kako je prijatno biti, najzad, među svojim!

Prošlo je mnogo vremena — pomisli novčić. — Moje svjetsko iskustvo nije baš prijatno, ali najzad mi je priznata vrijednost! Kada si stvarno dobar, pobijedi pravda!

Tako su završile muke novčića koji je htio upoznati svijet.

